

Plan för att motverka våldsbejakande extremism

Plan

Diarienummer: KS2019/1834
Dokumentansvarig: Säkerhetschef
Beslutad av: Kommunstyrelsen
Datum för beslut: 2019-12-11, KS § 427/2019
Giltighetstid: 2023-12-31

Inledning

2016 inkom den av regeringen inrättade nationella samordnaren för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism med dokumentet Nationell strategi mot våldsbejakande extremism. Arbetet måste ske i flera dimensioner och inkludera aktörer från samhällets olika nivåer. Den främjande dimensionen innebär ett inkluderande demokratistärkande arbete för att skapa ett motståndskraftigt samhälle. Den förebyggande dimensionen riktas mot grupper och individer som är mottagliga för rekrytering till våldsbejakande extremism och klanstrukturer. Den förhindrande dimensionen är inriktad på åtgärder gentemot individer som befinner sig i våldsbejakande extremistmiljöer samt anhöriga till dessa.

Syfte med planen

Ett väl samordnat och tydligt agerande mot den våldsbejakande extremismen är en prioriterad fråga i Kungälv kommun. Hoten från de olika våldsbejakande extremistiska rörelserna ställer krav på ökad kunskap, konkreta och riktade åtgärder samt en väl utvecklad samordning såväl inom Kungälv kommun som mellan kommunen och andra berörda aktörer. Denna plan syftar till att tydliggöra kommunens arbete mot våldsbejakande extremistiska rörelser, klan- och gängkulturer och nätverk. Den nationella strategin mot våldsbejakande extremism och Center mot våldsbejakande extremism (CVE) hos Brottsförebyggande rådet är vägledande i detta arbete.

Relation till andra styrdokument

Arbetet med att motverka våldsbejakande extremism är en del av nationella processer och vägledning från både Nationell strategi mot våldsbejakande extremism, Center mot våldsbejakande extremism och Säkerhetspolisen. För en koppling till lokala förutsättningar och arbete är Plan för att motverka våldsbejakande extremism kopplat till Program för social hållbarhets ansvarsområde.

Definition på extremistiska rörelser

Regeringen definierar våldsbejakande extremism som ideologier, rörelser och miljöer som bejakar och legitimerar våld som medel för att förverkliga extrema ideologiska åsikter och idéer. Dessa rörelser accepterar inte en demokratisk samhällsordning. Våldsbejakande extremism kan ta sig skilda uttryck, från att trakassera, hota eller skada andra människor till att på olika sätt stödja, planera eller uppmana andra att utföra ideologiskt motiverade våldshandlingar och terrorism.

Ett demokratiskt samhälle förutsätter att var och en respekterar andras mänskliga rättigheter och demokratiska principer och att motsättningar löses enligt demokratins spelregler. Det våld som extremistiska grupper använder och legitimerar som en politisk metod hotar det demokratiska samhället och dess principer. Med begreppet våldsbejakande extremism och miljö avser Säkerhetspolisen ”individer, grupper och organisationer som hålls samman av en ideologi och betraktas som våldsbejakande genom att de utifrån denna förespråkar, främjar, eller utövar våld, hot, tvång eller annan allvarlig brottslighet för att uppnå förändringar i samhällsordningen; påverka beslutsfattandet eller myndighetsutövningen eller hindra enskilda

individer från att utöva sina grundlagsfästa fri- och rättigheter”¹

Trots stora olikheter mellan extremistiska grupper finns ett gemensamt drag som förenar dem i underkännandet av demokratiska principer och spelregler. Dessa grupper riktar våld mot individer på grund av till exempel deras politiska eller religiösa övertygelse, etniska tillhörighet, sexuella läggning, könsuttryck eller könsidentitet.

För närvarande finns, i enlighet med den nationella definitionen, i huvudsak tre våldsbejakande extremistiska miljöer i Sverige: våldsbejakande vänsterextremism, våldsbejakande högerextremism och våldsbejakande islamistisk extremism. Därutöver finns extremister som motiveras till våldshandlingar av olika ideologier men som inte tillhör nämnda grupper. Det finns även klan- eller gängstrukturer som motiverar våldshandlingar.

Starka familje- och släkttiditioner kan utgöra grunden till maktstrukturer, lojalitetsband och förtroende. Där kan i många fall familje- och släktbanden sträcka sig långt och omfatta många personer. Ibland används beteckningen klan för att markera att det rör sig om en vid skara. Det är ett uttryck som syftar på familjer som med territoriella anspråk byggt upp en storskalig verksamhet med både legala och illegala inslag, ofta med negativ påverkan på lokalsamhället. Det kan ges i uttryck i form av organiserad brottslighet där ambitionen är att kontrollera ett mindre område.² Polisen har påtalat denna problematik med parallella samhällsstrukturer i Kungälv, där stora familjestrukturer i vissa delar påverkar lokalsamhället negativt. Arbets sättet med och bemötandet av dessa klanstrukturer och parallella samhällsstrukturer har samma uppbyggnad som arbetet för att motverka våldsbejakande extremism och andra grupper underkännandet av demokratiska principer och spelregler. Därmed har förvaltningen valt att lyfta in detta arbete i planen.

Ansvar

Kommunstyrelsen har en särskilt viktig roll i att inom ramen för säkerhetsarbetet tidigt följa hur problembilden förändras i olika delar av kommunen. Dessa omfattar insatser mot alla former av våldsbejakande extremism och ska vara utgångspunkt för att hantera alla former av våldsamma extremistyttringar inklusive klan- och gängstrukturer. En del av detta arbete är förebyggande insatser där man tidigt upptäcker tecken hos dessa individer.

Mål

Kommunens arbete mot våldsbejakande extremism ska ta sin utgångspunkt i nedanstående struktur avseende åtgärder och målgrupper. Strukturen följer den nationella övergripande definitioner av målgrupper och åtgärdsområden. Kommunen behöver vidta åtgärder inom alla tre åtgärdsområden, men kommunens prioriteringar kan variera över tid och beroende på lokala förhållandena. Långsiktighet är en nyckelfaktor för det förebyggande arbetet. Framgångsrik lokal samverkan mot våldsbejakande extremism och klanstruktur ska bygga på eller införlivas i de redan befintliga strukturer som finns för det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet i kommunen.

¹ Säkerhetspolisen (2019). *Årsbok 2018*. Stockholm: Säkerhetspolisen.

² BRÅ: *Kriminella nätverk och grupperingar: Polisens bild av maktstrukturer och marknader*. Rapport 2016:12

Tidigare insatser

Kungälvs kommun har ett antal operativa arbetsätt som riktas mot ungdomar i rasistiska och nazistiska subkulturer som kontinuerligt bedrivs för att motverka nyrekrytering av ungdomar till extremistiska, klan- och gängkulturer. Utifrån att det är en komplex och mångsidig utmaning krävs ett arbete som spänner över flera av samhällets nivåer och professioner. Bland annat arbetar kommunen med grund i socialpedagogiska tillämpningar för att nå ett bredare spektrum bland ungdomar i Kungälvs kommun. Inom ramen för detta arbete bedrivs ett systematiskt arbete för att motverka rekrytering till miljöer som utövar våld i islams namn.

Sedan 2011 har stöd vid Exit-processer givits i passiv form. Som en del av Exit-verksamheten som bedrivits sedan 2011 har, i ett mycket begränsat antal fall, även preventiv- och exitarbete med individer med kopplingar till terrorgrupper som utövar våld i islams namn pågått. För att upptäcka tecken och ge möjlighet till tidiga insatser finns ett antal sociala insatsgrupper, såsom samarbetet som finns mellan skola, socialtjänst, polis och fritidsverksamheten.

Bedömning

Utövande av ideologiskt och/eller religiöst motiverat våld måste förstås i ett socialt sammanhang där en kombination av social marginalisering, generationsöverförda föreställningar om rasism, utanförskap och samhällelig alienation bidragit till formerandet av varaktiga och våldspotenta sociala strukturer. Det innebär att arbete med att motverka droger och kriminalitet är viktigt för att motverka rekrytering till bl.a. terrorgrupper. Däremot är kunskap om ideologiska drivkrafter av avgörande betydelse för de som skall arbeta preventivt mot dessa våldsmiljöer.

Center mot våldsbejakande extremism utvecklar det kunskapsbaserade och sektorövergripande arbetet med att förebygga våldsbejakande extremism på nationell, regional och lokal nivå. Detta bland annat genom att ge behovsanpassat stöd till lokala aktörer, vara ett kunskapsnav och bidra till att skapa en högre grad av effektivitet och samordning i de förebyggande insatserna.

Kungälvs kommun arbetar med stöd i nationella riktlinjer, rekommendationer och strategier med anpassning till lokala förutsättningar. Olika aktörer samarbetar utifrån respektive profession, ansvarsområde och kunskap då området är komplex och mångfasetterat. Då tidiga insatser är en stor del i att motverka våldsbejakande extremism är det därför viktigt med flera aktörer för att upptäcka dessa tecken hos dessa individer. Den samverkansform som införts i kommunen, bestående av kommundirektör, sektorchefer och polis, är ett sätt för hanteringen att hamna på rätt och relevant nivå.

Arbetet med målgruppen, inom socialtjänstens myndighetsverksamhet, utifrån våldsbejakande extremism sker utifrån socialstyrelsens rekommendationer och baseras antingen på ansökan eller anmälan. Hanteringen av dessa specifika ärenden hanteras skyndsamt enligt gängse handläggningsrutiner såsom ärenden utifrån våld i nära relation.

Kompetensutveckling och utbildningsinsatser

Det finns behov av kompetensutveckling bland alla medarbetare i kommunen och första linjens personal/chefer för att förstå alla former av våldsbejakande extremism, klan-, gängkulturer och

nätverk.

Samverkan

Det är av största vikt att identifiera de samarbetspartners som är avgörande för det förebyggande arbetet. Det ökar medvetenheten och kunskapen om den lokala lägesbilden såväl som potentiella lösningar, samt möjliggör förberedelser och uppföljning.

Samverkan ska ske på alla preventionsnivåer och bör inkludera skola, socialtjänst, fritidsverksamhet, kommunens nya säkerhetsenhet, psykiatri, kriminalvård och polis samt samfund och föreningsliv. Samverkan bör även inkludera religiösa samfund. Därtill kommer företrädare för exempelvis offentliga aktörer och näringslivet såsom bostadsbolag, räddningstjänst med flera. Kontinuerlig omvärldsbevakning gällande nya riktlinjer och råd ska också eftersträvas.

Polis

I det strukturerade samarbetet med polisen, inom ramen för samverkansavtalet, sker arbetet, både i form av förebyggande insatser, men också mer direkta insatser vid behov. Samverkan baseras på en nationell modell som grundar sig i Brottsförebyggande rådets rekommendationer och har arbetsnamn ”Trygg i Kungälv”. Trygg i Kungälv är en långsiktig samverkan mellan lokalpolisområde Kungälv/Ale och Kungälvs kommun i syfte att öka tryggheten och minska brottsligheten. Arbetet utgår från en gemensam lokal lägesbild. Genom ett nära samarbete delar vi kunskap, erfarenheter och identifierar gemensamma problem, som vi var och en och tillsammans försöker motverka. Samverkansmodellerna har inneburit att samarbetet mellan socialtjänst, skola och polis sker både i grupp och på individnivå skyndsamt, baserat på relevant information.

Trygg i Kungälv, leds för närvarande av en styrgrupp bestående av kommundirektör, sektorchef bildning och lärande, sektorchef trygghet och stöd, sektorchef samhälle och utveckling, och lokalpolischef som under sig har en arbetsgrupp bestående av Kommunpolis och utvecklingsledare trygghet. Denna samverkan fungerar som ett paraply för resterande samarbeten och arbetssätt. Ur de orsaksanalyser som genomförts beträffande olika problemområden, exempelvis, narkotika, ungdomskriminalitet, och kriminell oro, har behov av tätare och snabbare samverkan identifierats och följande forum inrättats.

SSPF, samverkan Skola, Socialtjänst, Polis och Fritid, är en metod för att tidigt upptäcka ungdomar i risk, stärka kontrollen och bygga allians med familjen i syfte att stoppa en negativ utveckling. Denna samverkan är ett led i arbetet med identifiering av tidiga tecken och insatser. Genom samlade resurser och snabbt agerande ska gemensamma lösningar runt den unge hittas. Aktuella för SSPF är ungdomar där det bedöms att flera av aktörerna behöver agera.

SIG, Sociala insatsgrupper, en samverkansform som syftar till att få unga vuxna att lämna en kriminell livsstil eller riskerar att utveckla en destruktiv livsstil. Samverkan kring individer över 18 år. Bygger på samtycken som löser sekretess. Syftet är att få individen att lämna eller minimera en kriminell livsstil, missbruk, våldsbejakande ideologier och kan innebära hjälp att ordna bostad,

sysselsättning, sjukvård, samtalsstöd/mentorskap, med mera.

Handlingsplan

- Arbetet med att motverka våldsbejakande extremism klanstruktur är en del inom social hållbarhet
- Trygga ungdomsmiljöer (TUM) är en del av det uppsökande och förebyggande arbetet. Organisationen har genom sin fältverksamhet och god kännedom i ungdomsmiljöer möjlighet att agera direkt på uppkomna situationer och initiera stöd till enskilda genom orosanmälan till socialtjänsten alternativt motivera till ansökan om insatser från socialtjänsten.
- Skolans värderingsgrundsarbete är en viktig del i det förebyggande arbetet där olika metoder bland annat Toleransmetoden är en del av arbetet.
- En plan för kompetensutveckling för delar av berörda medarbetare och chefer, utarbetas och verkställs under 2020.
- Fortsatt arbete med SSPF, samverkan mellan kommun och polis i individärenden för att tidigt upptäcka ungdomar i risk, stärka kontrollen och bygga allians med familj i syfte att stoppa en negativ utveckling.
- Utveckla arbetet med ”Sociala insatsgrupper (SIG)”. En samverkansform som syftar till att få unga vuxna, över 18 år, att lämna en kriminell livsstil eller riskerar att utveckla en destruktiv livsstil.
- Inom ramen för arbetet inom ”Trygg i Kungälv” arbeta med åtgärdsprogrammet riktat kring åtgärder för att motverka våldsbejakande extremism. (Se bilaga1).
- Kommunen bör också delta i EUs organ Radicalisation Awareness Network (RAN).
- Individinsatser till drabbade och avhoppare. Drabbade av extremism ska få stöd och trygghet. I akuta situationer kan stöd ges till dem som drabbats av våldsbejakande extremism enligt samma principer som för andra brottsoffer. I denna grupp inkluderas anhöriga.
- Inom den nya centrala säkerhetsenheten kommer förvaltningen att koordinera kommunens interna arbete mot våldsbejakande extremism, klan och gäng kulturer och nätverk i enlighet med anvisningar våldsbejakande extremism. Arbetet ska samverkas och samordnas med nationella och externa aktörer som har relevant kunskap i arbetet för att utveckla metoder och dra nytta av erfarenheter och forskning.
- Förvaltningen ska arbeta med riktade och förebyggande insatser som fokuserar på de kommundelar där våldsbejakande extremistiska rörelser, klanstruktur eller annan gängkultur och nätverk riskerar att få fotfäste.

Bilaga 1

Problembild	Orsaksanalys	Övergripande effektmål	Delmål	Åtgärder	Ansvar
<p>Högerextrema, Nordiska Motståndsrörelsen, NMR. Ett antal ledande personer är bosatta i kommunen och under 2018 ställde man upp i Kommunalval. Inför och under valet var NMR mycket aktiva i kommunen. Efter valet har man hållit en låg profil. 2019 höll man en stor 1:majdemonstration. Efter detta har rörelsen inte syns i stadsbilden. Interna splittringar har förekommit och utbrytare Nordisk Styrka har försvagat partiet.</p> <p>Religiöst motiverad extremism.</p> <p>Vi har haft grupperingar som bejaktat våldsbejakande extremism i lokalsamhället. Ett fåtal reste i ett tidigt skede till konfliktområden, några har återvänt och några har också dött i strider.</p> <p>En person som är uppvuxen i kommunen är dömd för terroristbrott och har haft ett inflytande och påverkan på utvecklingen.</p>	<p>Det finns en historisk förankring till nationalism geografisk. Ledande personer inom NMR är bosatta i kommunen.</p> <p>En ökad polarisering i samhället gör att de flyttar fram positionerna.</p> <p>Närheten till Göteborg erbjuder möjlighet att ingå i ett sammanhang som förespråkar våldsbejakande extremism.</p> <p>Vår erfarenhet är att det handlar om sökande ungdomar ofta med missbruksproblem och annan brottslighet i grunden som hamnar i dessa miljöer.</p>	<p>Minska antalet individer som riskerar att hamna inom brottaktiv inhemsk extremism och terrorism.</p> <p>Främja tillit och tillhörighet hos invånare samt öka förtroendet för samhället.</p>	<p>Alla verksamma i skola och omsorg skall veta vart man vänder sig vid tecken på radikalisering hos någon.</p> <p>Minska antalet individer som riskerar att åka och strida i konfliktdrabbade länder.</p> <p>Ökad kunskap om våldsbejakande extremism i respektive organisation</p> <p>Stöd och hjälpinsatser åt individer och anhöriga.</p>	<p>SSPF fortsatt implementering. Fungerar som samverkansorgan och skapar förutsättning för tidig upptäckt och hantering av ungdomar som uppvisar riskbeteenden.</p> <p>Socialtjänst hanterar individärenden utifrån de riktlinjer som finns gällande våld i nära relation. Samtycke för kunna agera gemensamt och samstämmt.</p> <p>Utveckla samverkan civilsamhället, lokalområdesbaserat arbete.</p> <p>Upprätta och underhålla aktuell lägesbild.</p> <p>Anhörigstöd erbjuds.</p> <p>Toleransprojektet fortgår.</p> <p>Mentorskap som stöd vid avhopp, TUM - myndighet.</p> <p>Utbildning av relevanta funktioner inom skola och socialtjänst. Vad att uppmärksamma, vart vänder jag mig?</p> <p>Skolans ordinarie värdegrundsarbete.</p> <p>Stärka rutiner vid uthyrning av kommunens lokaler samt att beakta problematik vid bidragsgivning till föreningar.</p>	<p>Kommun/polis</p> <p>Kommun</p> <p>Kommun/polis</p> <p>Polis/kommun</p> <p>Kommun</p> <p>Kommun</p> <p>Kommun</p> <p>Kommun</p> <p>Kommun</p>